

JAROSLAV VAJDIŠ

Fotografie
krajín a
vesnic

NAD FOTOGRAFIEMI JAROSLAVA VAJDIŠE

Léta soustavné dokumentační a hodnotící práce umožnila architektu Jaroslavu Vajdišovi poznat velmi důvěrně životní prostředí českého a moravského venkova, který se stal středem jeho badatelské i umělecko tvůrčí činnosti. Fotografickou tvorbu považuje právem za neoddělitelnou součást poznávání odborných otázek, sledování charakteru a historického vývoje sídel vesnického člověka. Jeho životní prostředí se však neomezuje pouze na vesnici, patří k němu i krajina, prolínající se s osídlením v nerozlučný celek.

Studium vztahů mezi osídlením a krajinou, v našem prostředí se vyznačujících předlouhým kulturním vývojem a proměnami, patří k úkolům pro fotografa nejlákavějším, i když ne k nejsnadnějším. Sřtřetnutí dvou světů s vlastními kompozičními problémy — architektonického a fotografického — přináší množství čistě výtvarných problémů. Jaroslav Vajdiš patří mezi ty vzácné pracovníky, jejichž výtvarný cit a hluboká odborná znalost předmětu se spojují do obrazů plných hudebnosti a harmonie. Jeho obrazy venkova jsou charakteristické pochopením krásy jednotlivých složek, jejich vzájemných vztahů a souznění s přirozeným přírodním prostředím.

Jaroslav Vajdiš patří k té generaci, která aspoň částečně ještě zažila dozvuky tradičních životních forem na moravské vesnici se všemi tehdy ještě přirozenými, nearanžovanými projevy vesnického folklóru, krojů, která zažila přírodní i architektonickou jednotu tehdy neporušených dědin a sídelních útvarů. Vyrůstal na venkově a cit pro specifičnost této atmosféry si zachoval i pak, když prošel vysokoškolským architektonickým školením. Lze říci, že právě odbornost a rozhled po nejprogresivnějších snahách světové architektury, zejména severské, mu dovoluje, aby právě z hlediska nově probuzeného zájmu moderní architektury o strukturu nejprostších materiálů, starého dřeva, železa, měkce modelované vápenné stěny, lomového zdiva, dlažeb, díval se objevným způsobem na vesnici a její výtvarné projevy.

Od sentimentu, zavádějícího k pouhému staromilství, a na druhé straně i od určitého módního pohledu těch architektů, kteří ve vytrženém drsném detailu hle-

Senoseč na lopenickém sedle

dají osvěžení svého přetechnizovaného projevu a počítají s formální atraktivností díla, ochraňuje ho jednak bezpečný a obdivuhodný výtvarný cit, jakási hudebnost, tkvící v podstatě jeho výtvarného projevu, a na druhé straně denní pokorný, soustavný a pilný profesionální vztah k lidové architektuře a urbanismu.

Jeho fotografie jsou dokumenty hledání projevů nejpřirozenějších lidských potřeb, objevování jemných i hrubých materiálních struktur. Obdivuje práci s hmotou a její zušlechťování od prostých detailů stavby až po hmotu krajiny. Je pozoruhodné, jak ve všech Vajdišových fotografiích je právě tímto způsobem přítomen

Cesta k pískovému dolu

člověk, jeho výtvarná vůle i dílo. Nejsilněji a nejnápadněji snad v oněch nejprostších motivech věky a lidskou rukou hnětených útvarů kulturní úrodné krajiny.

Krajinářská složka autorovy fotografické tvorby, v níž se uplatňuje jeho intimní vztah k přírodě, ke stromům a ostatním prvkům, je poznamenána i v nejskrytějším koutě lidskou přítomností, lidskou činností, která po tisíciletí přetvářela krajinný povrch k dnešním formám.

Volbou pozoruhodných krajinných výseků, volbou osvětlení, citlivým rozdělením obrazové plochy dosahuje autor sdělnosti svých představ o kvalitách české krajiny. I zde mu mnoho přispěla jeho architektonická a urbanistická profese, nicméně základním předpokladem úspěchu, v této činnosti dosaženého, je vnímavost a citlivost, až hudebnost povahy, schopnost ztvárnění vlastních představ fotografickými prostředky a schopnost sensitivního poznávání s pronikáním do tajů vnitřního ústrojenství přirozených útvarů a podílu lidské činnosti na jejích formách. Nalézá v krajině mnohotvárnost v modelaci povrchu, jednotu v její básnivé hudebnosti, krásu v tvarech a atmosférických jevech. Pomáhá mu poučení a znalost malířské krajinářské tvorby světové i regio-

nální, nesnaží se ji však napodobit. Je realistický, avšak moderní, hledá nevšední mnohdy objevené vidění krajiny, které nachází v místech zdánlivě všedních, dosud pro výtvarné zpodobení téměř neobjevených. V tomto smyslu je jeho práce bezesporu novým přínosem vyhraněné osobnosti české fotografii.

Milan Pavlík

Kopec s terasami u Želetic

SEZNAM VYSTAVENÝCH PRACÍ

1	Prachovské skály	1951	53	Lesní zákoutí na Pradědu	1963
2	Prachovské skály	1951	54	Pole po žních u Hor. Štěpánova	1964
3	Prachovské skály	1951	55	Potok v lukách u Žákovy	1953
4	Skály na vrchu Mužský	1963	56	Bouřkový mrak pod Studničnou horou	1956
5	Borovice v Prachovských skalách	1959	57	Dům na kraji pole	1960
6	Zákoutí ve skalách u Příhráz	1963	58	Pole na stráni nad Berounem u Hostimi	1965
7	Skalní stěna u Příhráz	1963	59	Na Čihadlech v Kyjích	1959
8	Skalní útvar u Příhráz	1963	60	Serpentina u Srbska	1956
9	Úvozová cesta	1965	61	Podvečer na poli	1953
10	Orání na polích u Čejče	1948	62	Sněžka se Studničnou horou	1956
11	Orání na polích u Čejče	1948	63	Tichá voda	1957
12	Senoseč na „Jezeře“ u Čejče	1948	64	Vlny z písku	1957
13	Žňová krajina na „Jezeře“ u Čejče	1952	65	Pastvina	1964
14	Krajina u Čejče s bramborovým polem	1952	66	Ovce na prašné cestě	1967
15	Žňová krajina u Čejče	1952	67	Trosky	1951
16	Žně na „Jezeře“ u Čejče	1952	68	Oblaka nad Lopnickým sedlem	1953
17	Krajina o žních na „Jezeře“ u Čejče	1952	69	Krkonošské cesty	1956
18	Krajina s kukuřičným polem u Násedlovic	1965	70	Kopanice	1953
19	Krajina se stupňovitým svahem u Želetic	1965	71	Zima na Vltavě	1954
20	Krajina u Želetic	1965	72	Staroměstské mlýny	1959
21	Krajina u Želetic	1965	73	Stromy na Střeleckém ostrově	1959
22	Krajina s vlnitým polem u Želetic	1965	74	Na Střeleckém ostrově	1959
23	Krajina u Násedlovic po žních	1965	75	Zima pod Vyšehradem	1953
24	Oranisko u Želetic	1965	76	Trojanovice	1955
25	Kopec s terasami u Želetic		77	Vrbová kůra	1966
26	Kopec s terasami u Želetic	1965	78	Obnažené kořeny	1959
27	Kotlina se stromem u Násedlovic	1965	79	Kmen topolu	1967
28	Pole v horách u Jasenné	1954	80	Povrch topolového kmene	1967
29	Stráně na Soláni	1955	81	Krajina v Pulčíně	1956
30	Sluneční světlo na stráních Soláně	1955	82	Zvonek v trávě	1956
31	Pole pod Beskydem	1955	83	Koryto na vodu na Rusavě	1956
32	Horská samota na Soláni	1955	84	Stěna stodoly v Kátově, pletená z proutí	1956
33	Horská usedlost ve Val. Bystřici	1955	85	Strom — příznak	1964
34	Senoseč na Lopenickém sedle	1955	86	U stodoly v Břetsku	1954
35	Krajina v Podkopné Lhotě	1964	87	Nedvědice na Soběslavsku	1954
36	Horská samota ve Valašské Bystřici	1955	88	Tachlovice u Kladna	1955
37	Skupina stavení ve Val. Bystřici	1955	89	Pavlov na Mikulovsku	1956
38	Krajina pod Spišským hradem	1964	90	Plešovice v jižních Čechách	1965
39	Cesta k pískovému dolu (Kláštor pod Znievom)	1965	91	Ktová pod Troskami	1963
40	Pastorální motiv	1952	92	Búdy v Havřicích	1953
41	Krajina v mracích pod chatou	1965	93	Hrnek na plotě	1964
42	Krajina ve Sklabini	1965	94	Políbek	1963
43	Horské louky u Nového Lubovně	1954	95	Len	1951
44	Stráně u Sklabini	1965	96	Makové pole v Pulčíně	1957
45	Pole na stráni pod Pieninami	1964	97	Kostomlaty pod Řípem	1954
46	Kotlina s cestou u Násedlovic	1965	98	Kostel ve Slavoňově	1954
47	Step na stráních pod Spišským hradem	1964	99	Kořist v pavučině	1965
48	Topoly v polích u Holešova	1966	100	Semeno clematisu	1963
49	Pavlovské kopce	1958	101	Kompozice	1962
50	Zvětralá skála v Pavlov. kopcích	1958	102	Pařez	1964
51	Stráž v mlze pod Ďumbírem	1965	103	U studny v Prušánkách	1953
52	Krajina u Těmic na Kyjovsku	1965	104	Dřevěný řezaný kříž v Mutěnicích	1951

105	Stohy ve Strážnici	1954	153	Na dvoře stavení v Políchně	1951
106	U komory v Maršově	1954	154	Dveře komory v Hřivínově Újezdě	1955
107	Při ohništi v javornické chalupě	1954	155	Malba průčelí zvonice v Louce	1954
108	V návsi ve Strání	1953	156	Chalupa v „kožuchu“ v Ludkovicích	1948
109	Komora v Kaňovicích	1947	157	Kaňovické stodoly	1966
110	Ohniště stavení v Korytně	1954	158	Žudérko chalupy v Nové Lhotě	1953
111	Kočka ve dveřích chalupy v Sádku	1967	159	Drslavické seníky	1953
112	Ve vikýři	1967	160	Petrovské „Plže“	1948
113	Malování žudra v Dol. Bojanovicích	1947	161	Javornické seníky	1954
114	Na schodech komory v Doubravách	1965	162	Búdy v Josefově	1953
115	Příprava paliva na zimu	1967	163	Prušánecké „Nechory“	1953
116	Nárožní sloup podpěrné stolice domu ve Skalici u Nového Boru	1954	164	Búdy v Havřicích	1953
117	Sloup podpěrné stolice domu ve Skalici u Nového Boru	1954	165	Kopaničářská chalupa na Žitkově	1955
118	Statek na Vysoké (Vel. Karlovice)	1957	166	Poslední „žundr“ ze Sebranic	1957
119	Stavení v Drnovicích	1956	167	Chalupa v Sádku u Poličky	1957
120	Usedlost v Jezerné (Vel. Karlovice)	1956	168	Z Odrance na Vysočině	1964
121	Chalupa v Malé Bystřici	1957	169	Stavení v Ubušíně	1965
122	Komora v Pozdčehově	1953	170	V Pasekách u Proseče	1966
123	Chalupa v Léskovém	1957	171	Vazba nároží a vstup usedlosti v Pasekách	1966
124	Chalupa v Návojně	1953	172	Stodola ze Širokého Dolu	1957
125	Ohniště s dýmníkem v Žitkové	1953	173	Usedlost v Širokém Dole	1957
126	Chalupa ve Valašské Polance	1953	174	U potoka ve Vyšných Ružbachách	1955
127	Sýpka v patře fojtství v Jasenné	1963	175	Kout světnice z Vyšných Ružbachů	1955
128	Horní síň fojtství v Jasenné	1963	176	Stavení z Vyšných Ružbachů	1955
129	Dvorek v Rusavě	1966	177	Stodoly v Kátově	1956
130	Vrata stavení na Lopeníku	1953	178	V kátovském humně	1956
131	Vstupní dveře chalupy ve Valašských Kloboukách	1956	179	Kátovské stodoly	1956
132	Seník v Horní Lidči	1956	180	Chalupa s žudrem v Kátově	1956
133	Sypaňce v Terni na Spiši	1951	181	Ulice v Putimi	1956
134	Stavení z Ohnišova	1954	182	Opevnění vesnice Žumberka	1964
135	Chalupa ve Slavoňově	1954	183	Štít domu v Debrníku na Soběslavsku	1954
136	Statek v Bohdašíně	1954	184	Špýchar v Komárově	1954
137	Usedlost z Bohdašína	1954	185	Usedlosti v Zechovicích na Strakonicku	1955
138	Chalupa v Cunkově	1953	186	Štukový ornament z Vlastiboře	1954
139	Motiv z Bačetína	1954	187	Ornamentální motiv z Vlastiboře	1954
140	V Bačetině	1954	188	Stavení v Tchořovicích	1954
141	Statek se sýpkou v Senetářově	1964	189	Náves v Čizově	1965
142	Průčelí chalupy s patrovou komorou v Lechoticích	1953	190	Z Byšiček	1957
143	Stará chalupa v Lechoticích	1956	191	Dveře sýpky v Litošicích	1967
144	Žudro z Velké nad Veličkou	1954	192	Sýpka z Litošic	1967
145	Javornické chalupy	1954	193	Na Rusavě	1966
146	Javornické chalupy	1954	194	Náves v Heřmani	1956
147	Stodola v Josefově	1954	195	Ornamentální malba skříně z Nového Města na Moravě	1954
148	Vazba došků na hřebeni střechy budy v prušáneckých Nechorách	1954	196	Povrch prkna dveří z 18. století	1966
149	Komora v Políchně	1951	197	Kování půdních dvířek z Rusavy	1966
150	Komora z Hřivínova Újezda	1951	198	Vazba nároží starého domu ve Valašských Kloboukách	1953
151	Komory v Hřivínově Újezdě	1951	199	Dřevo starého srubu	1966
152	Komora v Biskupicích	1951	200	Na lopenické stráni	1953

V Bačetíně

Kabinet fotografie Jaromíra Funka
Kabinet architektury Leden 1968
Dům pánů z Kunštátu, Brno, Dominikánská 9

Katalogy Domu umění 92/DPK • Úvodní slovo Milan Pavlík • Grafická úprava autor
Vytiskla Grafia 01, n. p., Brno BOK 1089 Q-12*71556